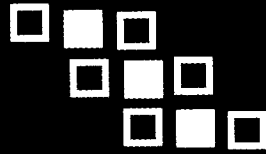
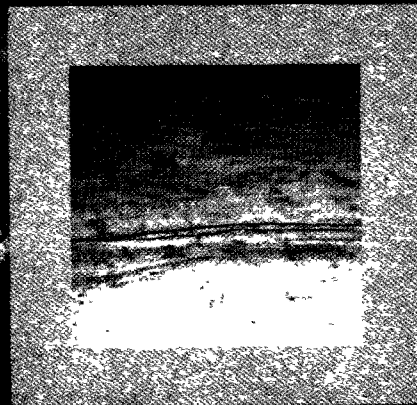

archeologisch onderzoeks- en adviesbureau

de steekproef

Dosterwolde-Kom 2003

Klein inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek

2004-01/6

*Oosterwolde-Kom 2003:
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
gemeente Ooststellingwerf

januari 2004
rapportnummer 2004-01/6
tekst door dr. Johan Jelsma en
drs. Caroline Tulp

De Steekproef, Archeologisch
Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn
telefoon 050 - 5779784
fax 050 - 5779786
internet www.desteckproef.nl
e-mail info@desteckproef.nl

Inleiding

Locatie

Het plangebied Oosterwolde-Kom 2003 bevindt zich in Oosterwolde, gemeente Ooststellingwerf (zie Figuur 1). De westelijke en noordelijke grenzen worden gevormd door de Kuipenstreek. Het plangebied wordt aan de oostkant begrensd door de Prinsenstraat en aan de zuidkant door de Brink. Het terrein wordt doorsneden door de weg 't Oost. Aan de noordkant van Oosterwolde-Kom wordt momenteel een nieuw gemeentehuis gebouwd. Direct ten zuiden van het gemeentehuis komt een toegangsweg met rotonde. Het nieuwe gemeentehuis en de weg behoren niet tot het te onderzoeken gebied. Ten oosten van het nieuwe gemeentehuis liggen momenteel parkeerplaatsen die opnieuw zullen worden aangelegd; tevens komen er nieuwe parkeerplaatsen bij. In het oosten en zuidwesten van het terrein staan kerken en ten zuiden van het nog aanwezige oude deel van het gemeentehuis is een klein park. De rest van het plangebied wordt in beslag genomen door huizen. De totale omvang (inclusief bebouwing) is ongeveer 4,5 hectare en de RD-centrumcoördinaten zijn 215,925/556,725.

De bodem van het plangebied zelf is niet gekarteerd voor de bodemkaart. Ten noordwesten van het terrein bestaat de bodem uit een beekerdgrond met lemig fijn zand en ten noordoosten uit een hoge zwarte enkeerdgrond met lemig fijn zand (classificaties bodemkaart respectievelijk pZg23 en zEZ23). Ten noorden van het plangebied bestaat de bodem uit een laarpodzol (classificatie bodemkaart cHn23). Volgens de geologische kaart bestaat de bovengrond van Oosterwolde-Kom 2003 uit de Formatie van Twente (Pleistoceen dekzand; classificatie geologische kaart Tw3). Het terrein ligt ongeveer 7,4 meter boven het NAP.

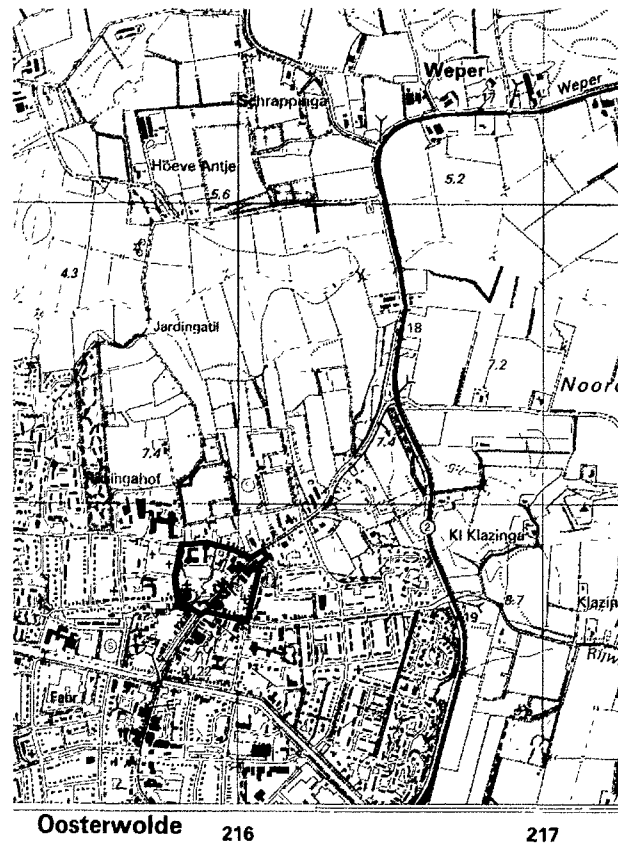
Uit het plangebied zelf is één melding in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) aanwezig. Het betreft de dorpskern van Oosterwolde uit de Late Middeleeuwen (1050-1500 na Chr.) tot en met de nieuwe tijd (vanaf 1500 na Chr.) (ARCHIS-nummer 11H-027) en beslaat het noordelijke deel van het plangebied. Uit de omgeving van het plangebied is een aantal meldingen aanwezig in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van het ROB. Ten zuiden is materiaal uit de bronstijd (2000-800 v. Chr.) en de Late Middeleeuwen aangetroffen: respectievelijk een bronzen mes en fragmenten van aardewerk, namelijk kogelpot (ARCHIS-nummers 12220 en 12221). Kogelpotaardewerk is ook ongeveer een halve kilometer ten zuidwesten van het plangebied aangetroffen (ARCHIS-nummer 12285). Bij Weper zijn twee bronstijdvondsten, ongeveer anderhalve kilometer ten noordoosten van Oosterwolde-Kom, gedaan. Het betreft een vuurstenen dolk en een stenen bijl (ARCHIS-nummers 12222 en 12223).

Op de Friese Archeologische Monumenten Kaart Extra (FAMKE) staat een Archeologische Monumenten Kaart (AMK)-vermelding binnen het plangebied. Het betreft de oude kern van Oosterwolde. Op de historische atlas staat het hele plangebied als historische kern aangeduid (zie Figuur 2). Oosterwolde staat overigens niet op de FAMKE gekarteerd, omdat de kaart grotendeels is gebaseerd op de bodemkaart. Over de periode ijzertijd-Middeleeuwen is nog geen advies bekend. Ten noordoosten van het plangebied is voor de steentijd-vroege bronstijd een hoge archeologische verwachting gegeven.

Aanleiding en doel

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de gemeente Ooststellingwerf, vertegenwoordigd door dhr. I. van der Rijnst, afdeling VRO. De aanleiding is de indiening van het bestemmingsplan Oosterwolde-Kom 2003.

Het doel van het onderzoek is het in kaart brengen en het bepalen van de kwaliteit van eventuele archeologische sporen in dit gebied.

Figuur 1. Oosterwolde-Kom 2003: overzichtskaart 1 : 25000. De begrenzing van de onderzoekslocatie is met een zwarte lijn aangegeven. [Naar: Topografische Dienst. 2000. *Grote Provincie Atlas Friesland/Grutte Provinsje Atlas Fryslân 1:25000*. Vierde editie/Fjirde edysje. Groningen, Wolters-Noordhoff Atlasprodukties/Ljouwert, Afûk]

Figuur 2. Oosterwolde-Kom 2003: historische kaart 1 : 50000. De begrenzing van de onderzoekslocatie is met een zwarte lijn aangegeven. [Naar: Topografische Dienst. 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland 1:50000. 2 Noord-Nederland 1851-1855.* Groningen, Wolters-Noordhoff Atlasproducties]

Methoden en technieken

Het meetsysteem

De boorlocaties liggen verspreid over het plangebied; hierbij is rekening gehouden met de ligging van de huidige leidingen. In verband met de bouwwerkzaamheden bij het plangebied, de straten en de vele gebouwen is er voor gekozen de boorlocaties aan de hand van de bestaande gebouwen in te meten. Voor de precieze locaties van de boringen wordt verwezen naar Figuur 3.

Werkwijze

In het plangebied zijn in totaal 24 grondboringen uitgevoerd met een 8 cm edelmanboor; hiermee is de kwaliteit van de bodem bepaald. De opgeboorde grond werd op een 4 mm zeef onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals houtskool, aardewerk, bewerkt of verbrand vuursteen of verbrand bot.

Resultaten

Het veldwerk werd uitgevoerd op 12 januari 2004. De resultaten per boring zijn weergegeven in de Appendix.

Boringen 7, 11, 20 en 22 zijn na enkele pogingen gestaakt wegens weerstand (mogelijk leidingen). In een aantal boringen is een lichtbruine B-horizont (inspoelingslaag) nog waar te nemen (boringen 10, 14, 15 en 24). Alleen op boorlocatie 24 is deze niet vermengd. Over het algemeen bevat de bodem in Oosterwolde-Kom een dikke zwarte zandlaag die verstoord is (tot een diepte van 135 cm onder het maaiveld bij boring 6). Geel zand is onder deze laag in de boringen zichtbaar; soms is deze C-horizont ook nog vermengd of verstoord. In boringen 1 tot en met 6, 9, 14, 19 en 23 is zandige leem aangetroffen onder de gele zandlaag.

Er zijn geen vondsten gedaan.

Figuur 3. Oosterwolde-Kom 2003: situatietekening met de boorlocaties. De genummerde punten geven de uitgevoerde boringen weer.

Conclusies en advies

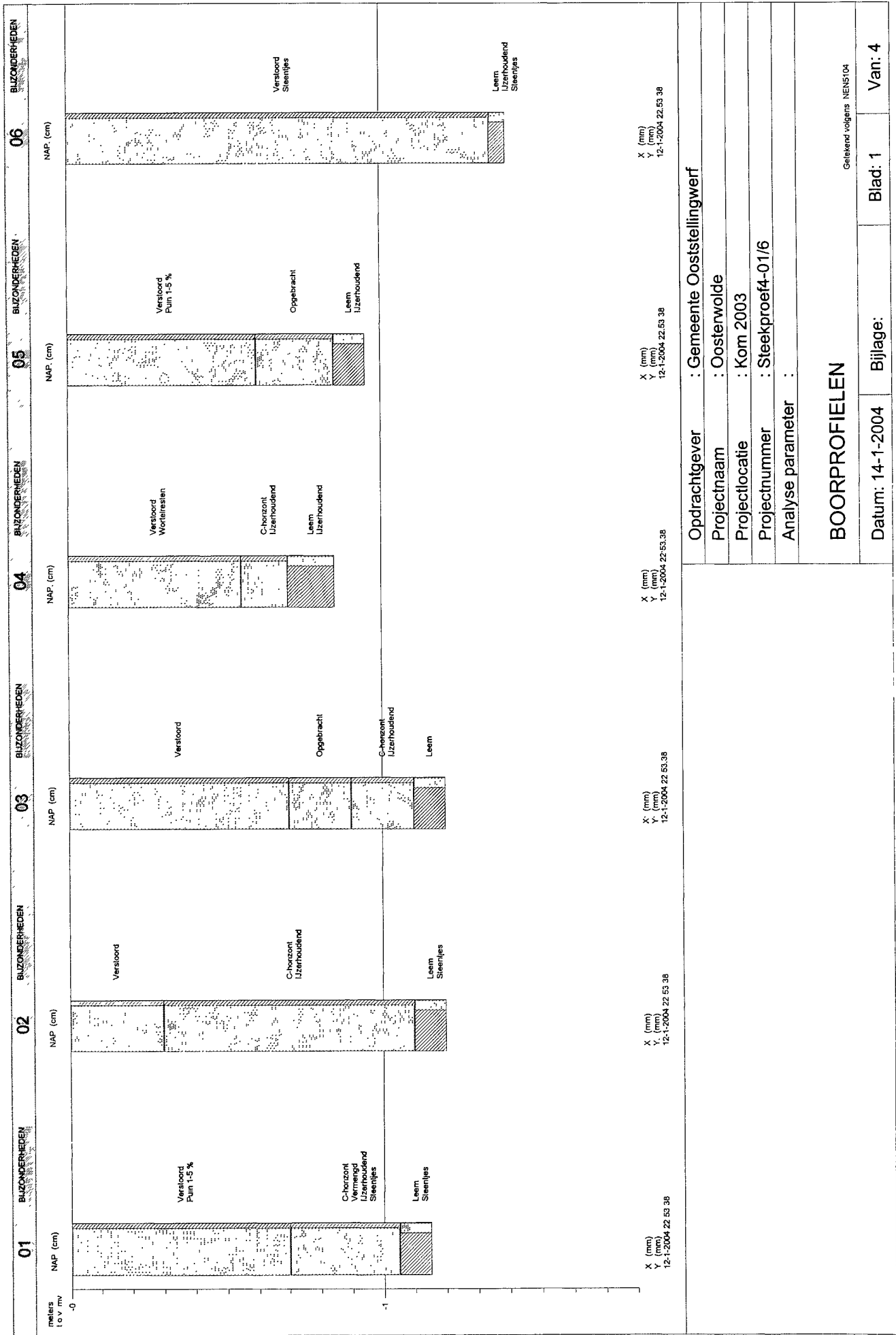
Er zijn in de boringen geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het plangebied Oosterwolde-Kom bevindt zich volgens de historische atlas in de historische kern van Oosterwolde, maar in de boringen zijn geen archeologische vondsten gedaan. In enkele boringen bevatte de bovenste 50 cm kleine fragmenten recente (scherpe) baksteenresten. Oudere baksteenfragmenten werden waargenomen in boring 24, die op het terrein van de achttiende eeuwse kerk werd uitgevoerd. Funderingen zijn niet aangetroffen. De dikke bovenlaag in het plangebied is vermengd of verstoord en bestaat uit een pakket zwart zand. Ten noordoosten van het gebied bestaat de bodem uit enkeerd grond (het plangebied zelf is niet gekarteerd). De zwarte bovenlaag van een enkeerd bodem is ontstaan door menselijke activiteiten, soms door diepe grondbewerking.¹ In het plangebied is deze laag verstoord met geel zand.

Van eerdere bebouwing zijn geen resten gevonden. Het kerkje in het zuidwesten van het plangebied is uit 1735 en ligt veel hoger dan de rest van het onderzochte terrein. In het noorden staat reeds het nieuwe gemeentehuis. Daar is de bodem gesaneerd tot 1,60 meter onder het maaiveld. De kans dat er zich nog onverstoorde archeologische grondsporen binnen Oosterwolde-Kom bevinden is klein. De bodem is tot op of tot in de C-horizont verstoord en in sommige gevallen tot in de leem. Op basis van de huidige staat van kennis zijn beperkende c.q. beschermende maatregelen voor dit gebied niet wetenschappelijk verdedigbaar. Archeologisch vervolgonderzoek is niet noodzakelijk.

¹ Steur, G.G.L. en W. Heijink 1991. *Bodemkaart van Nederland 1:50000. Algemene begrippen en indelingen*. Vierde editie. Staring Centrum, Wageningen.

Appendix

Oosterwolde-Kom 2003: boorprofielen en bodembeschrijving volgens NEN5104.

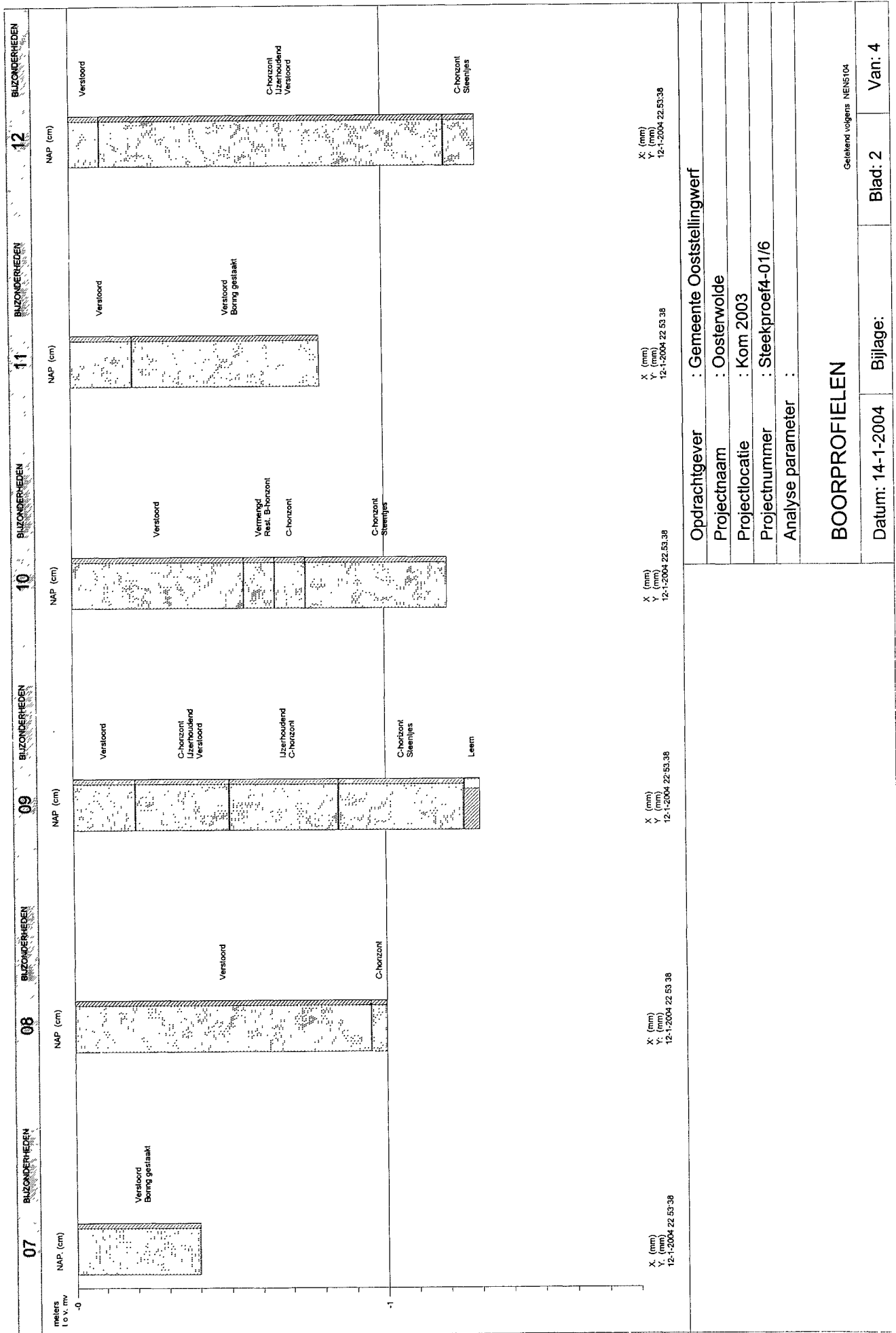

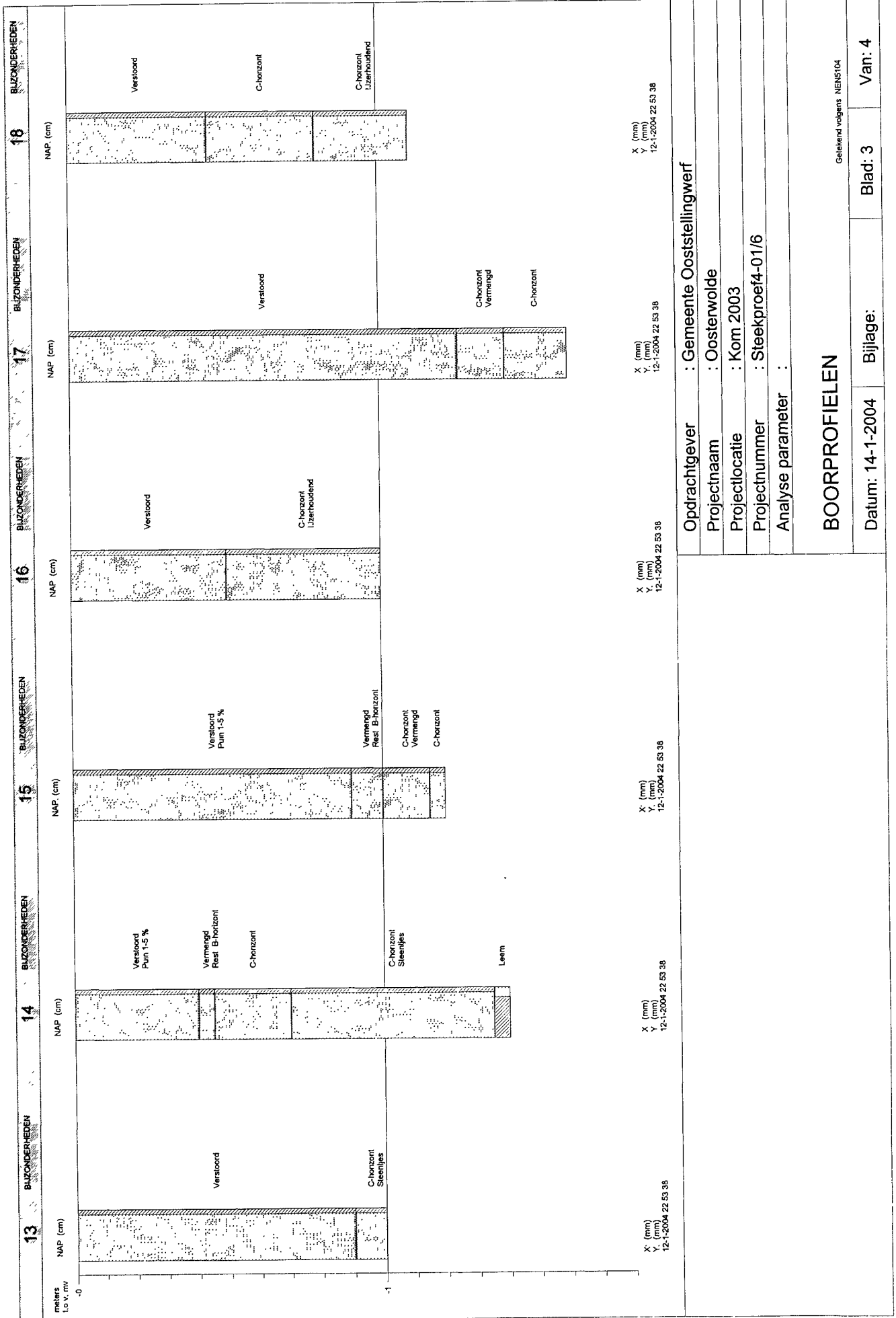
Opdrachtgever : Gemeente Ooststellingwerf
 Projectnaam : Oosterwolde
 Projectlocatie : Korn 2003
 Projectnummer : Steekproef4-01/6
 Analyse parameter :

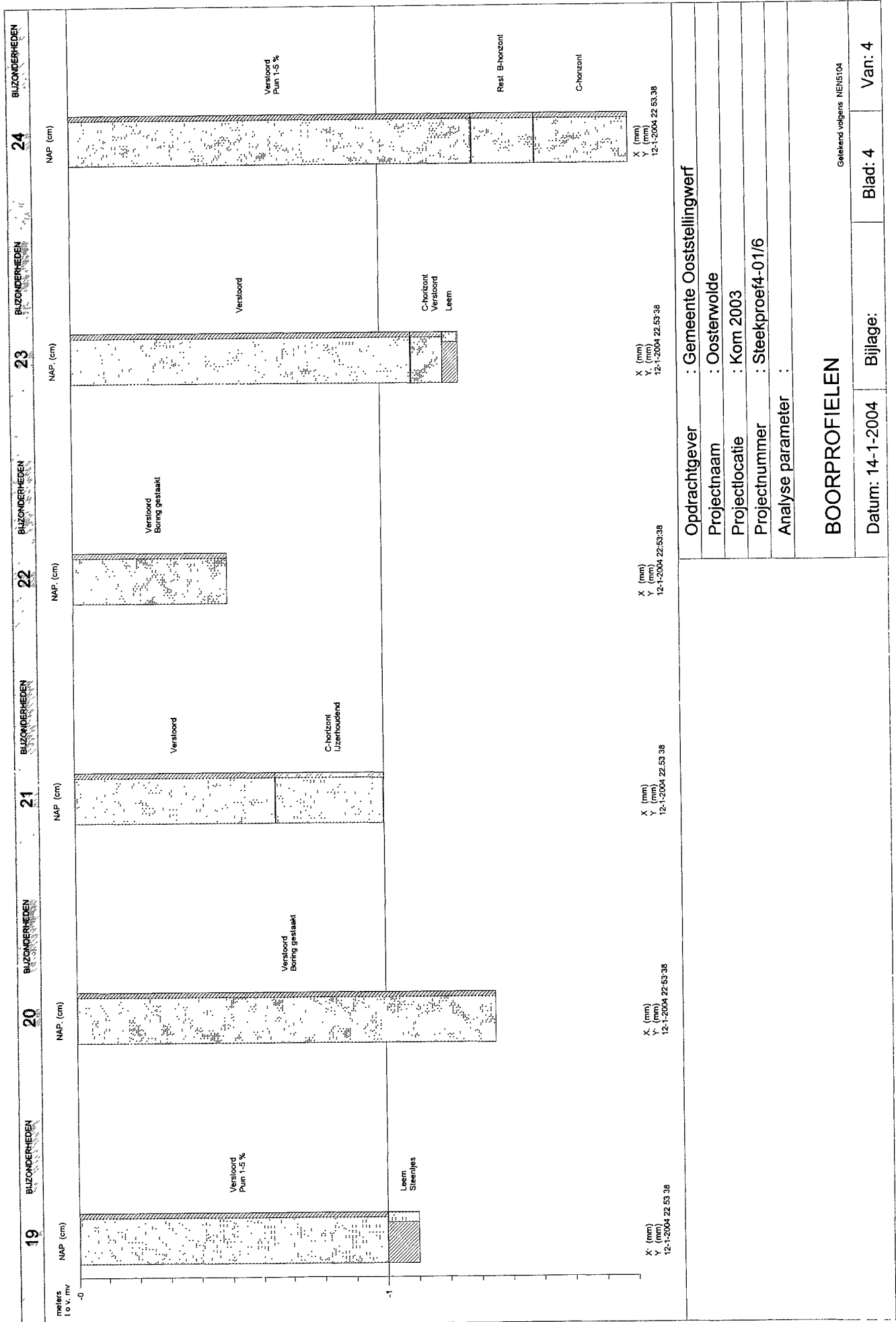
BOORPROFIELEN

Getekend volgens NEN5104

Datum: 14-1-2004	Bijlage:	Blad: 1	Van: 4
------------------	----------	---------	--------

Opdrachtgever : Gemeente Ooststellingwerf
 Projectnaam : Oosterwolde
 Projectlocatie : Korn 2003
 Projectnummer : Steekproef4-01/6
 Analyse parameter :

BOORPROFIELEN

Getekend volgens NEN504

Datum: 14-1-2004 Bijlage: Blad: 4 Van: 4

TABEL OVERZICHT VELDWAARNEMINGEN

Opdrachtgever : Gemeente Ooststellingwerf
Projectnaam : Oosterwolde
Projectnummer : Steekproef4-01/6
Projectlocatie : Kom 2003

Meetpunt	Traject (cm-mv)	Grondsoort	Kleur	Bijzonderheden(mate) Geur(sterkte)
01 Boring	0 - 70	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Puin 1-5 % Verstoord
	70 - 105	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	Steentjes IJzerhoudend Vermengd C-horizont
	105 - 115	LEEM, sterk zandig	5Y6/3 geel	Leem Steentjes
02 Boring	0 - 30	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	30 - 110	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	IJzerhoudend C-horizont
	110 - 120	LEEM, sterk zandig	5Y6/3 geel	Leem Steentjes
03 Boring	0 - 70	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	70 - 90	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR4/2 bruin	Opgebracht
	90 - 110	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont IJzerhoudend
04 Boring	110 - 120	LEEM, sterk zandig	5Y6/3 geel	Leem
	0 - 55	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Wortelresten Verstoord
	55 - 70	ZAND zeer fijn, zwak siltig	10YR6/2 lbruin	IJzerhoudend C-horizont
05 Boring	70 - 85	LEEM, sterk zandig	5Y6/3 geel	IJzerhoudend Leem
	0 - 60	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	60 - 85	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR4/2 bruin	Puin 1-5 % Opgebracht
06 Boring	85 - 95	LEEM, sterk zandig	5Y6/3 geel	IJzerhoudend Leem
	0 - 135	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord Steentjes
	135 - 140	LEEM, sterk zandig	5Y6/3 geel	IJzerhoudend Leem Steentjes
07 Boring	0 - 40	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord Boring gestaakt
08 Boring	0 - 95	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	95 - 100	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont
09 Boring	0 - 20	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	20 - 50	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont IJzerhoudend
	50 - 85	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	Verstoord IJzerhoudend
	85 - 125	ZAND zeer fijn, zwak siltig	5Y6/3 geel	C-horizont Steentjes
10 Boring	125 - 130	LEEM, sterk zandig	5Y6/3 geel	C-horizont Leem
	0 - 55	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	55 - 65	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR3/3 dbruin	Vermengd Rest. B-horizont
	65 - 75	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/4 lbruin	C-horizont
11 Boring	75 - 120	ZAND zeer fijn, zwak siltig	5Y6/3 geel	Steentjes C-horizont
	0 - 20	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	20 - 80	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	Boring gestaakt Verstoord

TABEL OVERZICHT VELDWAARNEMINGEN

Opdrachtgever : Gemeente Ooststellingwerf
Projectnaam : Oosterwolde
Projectnummer : Steekproef4-01/6
Projectlocatie : Kom 2003

Meetpunt	Traject (cm-mv)	Grondsoort	Kleur	Bijzonderheden(mate) Geur(sterkte)
12 Boring	0 - 10	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	10 - 120	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	Verstoord IJzerhoudend
	120 - 130	ZAND zeer fijn, zwak siltig	5Y6/3 geel	C-horizont Steentjes C-horizont
13 Boring	0 - 90	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	90 - 100	ZAND zeer fijn, zwak siltig	5Y6/3 geel	Steentjes C-horizont
14 Boring	0 - 40	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Puin 1-5 % Verstoord
	40 - 45	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR3/3 dbruin	Vermengd Rest. B-horizont
	45 - 70	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/4 lbruin	C-horizont
	70 - 135	ZAND zeer fijn, zwak siltig	5Y6/3 geel	Steentjes C-horizont
15 Boring	135 - 140	LEEM, sterk zandig	5Y6/3 geel	Leem
	0 - 90	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Puin 1-5 % Verstoord
	90 - 100	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR3/3 dbruin	Rest. B-horizont Vermengd
	100 - 115	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/4 lbruin	Vermengd C-horizont
16 Boring	115 - 120	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/4 lbruin	C-horizont
	0 - 50	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	50 - 100	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont IJzerhoudend
17 Boring	0 - 125	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	125 - 140	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/4 lbruin	Vermengd C-horizont
	140 - 160	ZAND zeer fijn, zwak siltig	10YR5/4 lbruin	C-horizont
18 Boring	0 - 45	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	45 - 80	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/6 lbruin	C-horizont
	80 - 110	ZAND zeer fijn, zwak siltig	10YR7/4 loranje	IJzerhoudend C-horizont
19 Boring	0 - 100	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Puin 1-5 % Verstoord
	100 - 110	LEEM, sterk zandig	5Y6/3 geel	Leem Steentjes
20 Boring	0 - 135	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Boring gestaakt Verstoord
21 Boring	0 - 65	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	65 - 100	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/6 lbruin	IJzerhoudend C-horizont
22 Boring	0 - 50	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord Boring gestaakt
23 Boring	0 - 110	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Verstoord
	110 - 120	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/6 lbruin	Verstoord C-horizont
	120 - 125	LEEM, sterk zandig	5Y6/3 geel	Leem
24 Boring	0 - 130	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR1.7/1 zwart	Puin 1-5 % Verstoord
	130 - 150	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR4/2 bruin	Rest. B-horizont
	150 - 180	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/4 lbruin	C-horizont